

***BİN DOKUZ YÜZ SEKSEN DÖRT’TE (1949) “YENİSÖYLEM”
ADLI DİL KULLANIMININ “YENİDEN ÇEVİRİ”
UYGULAMALARINA YANSIMALARI****

*Seda TAŞ***

ÖZET

Bu makale, George Orwell’in *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* (1949) adlı distopik romanı ve yeniden çevirilerini, metnin yeniden çevireni Celâl Üster’in belirtmiş olduğu çevirisine yönelik açıklamaları doğrultusunda incelemeyi amaçlamaktadır. Üster çevirisinin ön sözünde yeniden çeviri ihtiyacının her zaman çeviri dilinin eskimesinden kaynaklanmadığına değinir. Bazen “çevirmenin çeviri duyarlılığının eskimesinin” ve “zamanla, o kitaba ya da yazara ilişkin kavrayışımızın değişmesinin, derinleşmesinin” yeniden çeviriye gerektirebileceğini vurgular. Dahası, metni okuyan çevirmenin de okumasına göre metinlerin değişebileceği hususuna dikkatleri çeker. Bu sözleriyle aslında yeniden çeviri olgusunun temelinde yatan düşünceleri de ifade eder. Çalışma, metnin dört yeniden çevirisini karşılaştırmalı ele alarak bu iki ana düşünceyi irdeleyecektir. Metnin erek kültürde bilinen yedi farklı çevirisi bulunmaktadır. Buna karşın, çalışma kapsamı ulaşılabilen dört metinle sınırlandırılacaktır. Makaleye kuramsal çerçeve olarak “yeni dil varsayımı” temel alınacaktır. İnceleme metnin kurgusunda önemli bir yere sahip olan ve yeni bir dil olarak okurların karşına çıkan “Yenisöylem” sözcük dağarcığı üzerinden gerçekleştirilecektir. Bu amaçla, kaynak metinde geçen “Yenisöylem” sözcüklerinden küçük bir terimce oluşturulacak ve erek metinlerdeki karşılıkları bulunacaktır. Terimceden bazı örnekler ışığında her bir erek metinde sözcüklerin nasıl çevrilmiş oldukları değerlendirilecek ve yeniden çeviri varsayımına yönelik düşünceler bağlamında sorgulanacaktır. Çalışmanın yeniden çeviri çalışmalarına ışık tutacağı ve çeviribilime değişik yansımaları olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeniden Çeviri Varsayımı, Çeviri duyarlılığı, Dil Kullanımı, Kaynak/Erek Metin, Çeviribilim

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Okt. Dr. Namık Kemal Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: stone.seda@gmail.com

**THE REFLECTIONS OF LANGUAGE USE CALLED
“NEWSPEAK” IN NINETEEN EIGHTY FOUR (1949) ON
RETRANSLATION PRACTICES**

ABSTRACT

This paper aims to explore George Orwell’s dystopian novel called *Nineteen Eighty Four* (1949) and its retranslations in line with the explanations of the retranslator Celâl Üster on his retranslation. Üster mentions in his preface that the need for a retranslation doesn’t always stem from the aging of the translation’s language. He emphasizes that sometimes “the aging of the translator’s translation precision” and “the deepening, the change of our understanding related to that novel or its author in time” may require a new retranslation. Moreover, he draws attention to the issue that texts changes according to the reading of the translators reading them. With these words, he essentially expresses the ideas underlying the phenomenon of retranslation. This study will examine these two main ideas analyzing four retranslations of the text in comparison. There are seven different translations of the text in the target culture. Notwithstanding, its scope will be limited to the four target texts because of the accessibility. "Retranslation hypothesis" will be utilized as the theoretical framework for the paper. Analysis will be performed through the vocabulary of “Newspeak” that has a significant place in the fiction of the text and also emerges as a new language for the reader. For this purpose, a small terminology from “Newspeak” vocabulary of the novel will be formed and their translations will be found on the target texts. In the light of some examples from the terminology, how the words are translated in each target text will be evaluated and the ideas of retranslation hypothesis will be questioned. It is thought that this study will shed light on the researches of retranslation and bring different reflections into translation studies.

STRUCTURED ABSTRACT

This study examines the language use called “newspeak” in George Orwell’s dystopian novel *Nineteen Eighty Four* (1949) which is seen as a masterpiece within the context of retranslation phenomenon. The research was carried out using the source text and four target texts in comparison and focused on language uses. The findings showed that retranslations emerge as a result of the increase in knowledge or awareness towards the source culture and text or its writer. The need for a retranslation doesn’t always stem from the aging of the translation’s language. It was also concluded that the prefaces and afterwords about translation written by retranslators are very significant in terms of describing the translation practice.

The retranslator of the text, Celâl Üster writes two different prefaces for his retranslation. In the first one, he draws attention to the importance of the novel as a dystopic fiction and provides a long introduction about the content. In the second one which is entitled as “explanation about the translation”, he corrects an important mistake that took place in the previous publications and could influence the

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

meaning of the text negatively. Then he explains his reasons for this retranslation of the source text which was rendered many times in the past. According to Üster, a retranslation is not always a direct result of the translation's language that eventually ages. The aging of the translator's translation precision and the deepening, the change of our understanding related to that novel or its author in time may require a new retranslation. These ideas also underpin the phenomenon of retranslation. Accordingly, this study searches whether the retranslator's claims for a retranslation overlaps with the retranslation practices and retranslation hypothesis.

The theoretical framework of the study is based on "retranslation" phenomenon which was brought forward for the first time by Antoine Berman (1990) and Paul Bensimon in a special issue of *Palimpsestes* in 1990s. In their articles, they mention that there are certain differences between the first translation and later translations. For Berman (1990), the first translations tend to erase the foreignness of the source text and may carry deficiencies and meaning loss. They are presented to the target readers as the texts similar to the ones written in their own language with the purpose of ensuring readability. Thus, the first translations entering to a different culture will have more chance of being acceptable and gaining a place. On the other hand, later translations become advantageous because of the fact that the first translations prepared or cleared the way for them. They mostly tend to contain foreignness and make necessary changes or additions in order to remedy the deficiencies of the previous translations. For this reason, they are seen as more successful translations by the target readers in terms of going closer to the source text. Moreover, as time passes and different retranslations occur, readers' as well as translators' understanding or awareness of the source text and author develops and which may help better translations come out. Koskinen and Paloposki (2003) claims that the change in needs and perceptions also may have a role in retranslation because each period has different reader expectations, translation precision and many other influences such as economic, cultural or linguistic changes. Paloposki and Koskinen (2004) call retranslation as a "hypothesis" because in their study the claims of retranslation weren't explanatory enough. In this regard, this study searches and questions both the claims of retranslation hypothesis and the retranslator's.

A comparative method was utilized in the study. In the fictional word of the text, there is a new language use called "newspeak". It is a different language which shortens, changes, combines some words of the source language or gives different meaning to them so as to serve a political function in line with the totalitarian leader's aims. However, while this new language is difficult to understand even for the source language readers, translating it or making sense for translating out of it may contain several challenges. How different translators of the same target text coped with "newspeak" vocabulary and whether retranslations emerged because of the translator's understanding developed are the focal points of this study. With this object in mind, a small terminology was created by analyzing "newspeak" vocabulary. Then, how each "newspeak" word was translated in four different retranslations published in 1974, 1984, 1985 and 2013 were examined

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

comparatively. The target texts were chosen according to their accessibility.

It was concluded that translators chose various ways such as not translating, translating partly, leaving the word in English, translating with a different meaning and providing explanations of the words when they come across “newspeak” vocabulary during the text. However, the last translation was the one which was translated in a way that shows more resemblance in meaning and also word formation process to the source text. The previous translations seem to be mostly undecided about how to translate or don’t show any general and certain understanding of the newspeak vocabulary formation strategies. Therefore, it can be said that retranslation emerged for the understanding and awareness of the source text and its writer deepened. Furthermore, the previous retranlations may have a significant role in the achievement of the retranslation. Consequently, in regard to these findings, it is possible to say that retranslation hypothesis is valid to some extent but needs to be searched in more comprehensive studies.

The studies of retranslation are crucial in unfolding different dynamics lying behind retranslation phenomenon, but translation studies still lack detailed retranslation studies. Thus further researches on retranslation will bring new reflections. Additionally, the prefaces and afterwords of retranslators will help increase the awareness of both translators and translation readers and also contribute to the development of translation studies.

Key Words: Retranslation Hypothesis, Translation precision, Language use, Source/Target text, Translation Studies

1. Giriş

Karşı bir ütopya, distopya veya çevirmen Celâl Üster’in ifadesiyle “bir insanlık karabasını” olan *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* yayınlandığı 1949’dan itibaren okur sayısını arttırmış ve günümüzde İngiliz dili edebiyatı klasikleri arasında kıymetli bir yere sahip olmuştur (Orwell/Üster (çev.), 2013, s. 9). Roman, dilimize altı kez farklı çevirmenler tarafından çevrilmiştir fakat 2010 yılında Üster tarafından yeniden çevrilmiş ve çevirmenin romanı tanıtıcı bir bölümü ve “Elinizdeki çeviriye ilişkin bir açıklama” adlı önsözüyle birlikte yayınlanmıştır. İlk bölümde Üster, “romanı, son olarak, çevirmeye başlamadan önce geçen yıl okudum. [...] Ama, kitaplar da okumaya göre değişimlere uğramaz mı biraz da?” sözleriyle, zamana ve çevirmenin okumasına göre romanın anlamının değişebileceği ihtimaline kapıları aralamıştır (a.g.e). Ardından çeviriye ilişkin açıklamalar yaptığı bölümde, Can yayımlarından çıkan önceki basımlarda karşılaştığı önemli bir basım hatasını dile getirerek bir düzeltme yaptıktan sonra, bu kadar çok çevrilmiş olan bir romanı neden yeniden çevirdiğini şöyle açıklamıştır:

“*Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*’ü onca yıl sonra neden yeniden çevirdiğime gelince... Kimi çeviriler zamanla eskiyor. Pek çok çeviri zamana dayanamıyor, geçerliliğini yitiriyor. Sözünü ettiğim eskime, ille de çeviride kullanılan dilin eskimiş olmasından kaynaklanmıyor. Bazen dili eskimiş bir çevirinin dilini yenileştirdiğimiz zaman da pek o kadar yenilenmediğini görebildiğimiz gibi, dili eskimiş gibi görünen nitelikli bir çevirinin olanca canlılığını, okunabilirliğini koruduğunu da görebiliyoruz. Kanımca, asıl önemlisi, çevirmenin kitabı çevirirken ortaya koyduğu çeviri

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

duyarlılığının eskimesi; bir de, zamanla, o kitaba ya da yazara ilişkin kavrayışımızın değişmesi, derinleşmesi" (Orwell/Üster (çev.), 2013, s. 22).

Üster, bu sözleriyle distopik bu romanı yeniden çevirmesinin ardında zamanla çevirinin eskimesinden çok, çeviriye yönelik bakış açıların değişebildiği veya çeviri duyarlılığının döneme ve çevirmene göre farklılaşabileceği düşüncesinin bulunduğu işaret etmektedir. Ayrıca dikkatleri çektiği bir konu da, bir metnin yeniden çevrilmesinin önemli bir sebebinin erek kültürde kaynak kültüre ve metne karşı artan bilginin veya yazarı daha iyi tanımanın etkili olabileceğidir. Üster'in üzerinde durduğu bu iki nokta, aynı zamanda "yeniden çeviri varsayımı" olarak bilinen ve çeviribilimde oldukça sık başvurulan bir çalışma alanının da dayanaklarını oluşturmaktadır. Bu nedenle, yeniden çeviri olgusunun kuramsal çerçevesini irdelemek gereklidir.

2. Kuramsal Çerçeve

Yeniden çeviri olgusu, *Palimpsestes* dergisinin özel bir sayısında yer alan Fransız çeviribilimci Antoine Berman (1990) ve Paul Bensimon'un (1990) çalışmalarında sesini duyurduktan sonra, çeviribilimin yoğun ilgi gören araştırma alanlarından biri haline gelmiştir. Yeniden çeviri bir varsayım olup olmadığı, hangi nedenlerin sonucunda ortaya çıktığı ve etmenlerle şekillendiği yönündeki pek çok konu bağlamında Gambier (1994), Pym (1998), Susam-Sarajeva (2003), Venuti (2004), Koskinen ve Paloposki (2004; 2010), Brownlie (2006; 2013), Tahir Gürçağlar (2011), O'Driscoll (2011), Taş (2015a; 2015b) gibi araştırmacılar tarafından tartışılmıştır.

Yeniden çeviri olgusu, ilk çevirilerin eksiklikleri ve başarısızlıklarından kaynaklanan yeniden çeviri ihtiyacı etrafında şekillenmiştir. İlk defa çevrilen metinler, erek kültüre bir giriş sağlamak, okunabilirliği arttırmak gibi farklı nedenlerle yabancılıkları silinmiş, anlam kayıplarına sahip ve erek kültürün metinlerine benzer özelliklerde sunulmuş olabilir. Sonraki çeviriler, kaynak metne daha da yakın bir çeviriye ulaşmak adına, gerekli düzeltme ve düzenlemelerin yapıldığı, önceki çeviriye göre eksikliklerin giderildiği yeni ve daha başarılı çeviriler olarak okurlarına ulaşabilir. "Bu doğrultuda, yeniden çeviriler tanıdık bir zeminden farklılığı ve yabancılığı sergilemekten kaçınmayan ve kültürel mesafeyi koruyan özellikteki çevirilere doğru ilerlerler" (Taş, 2015b, s.389). Diğer bir ifadeyle, ilk çeviriler bir şekilde eksiklikler barındırırlar ve zamanla her bir yeniden çeviriyle tamamlanma eğilimi gösterirler. Bu yaklaşım, kaynak odaklı olması ve ilk çevirilere yönelik negatif bir tutum taşınması nedeniyle eleştiri almıştır. Örneğin Koskinen ve Paloposki (2003), "yeniden çevirilerin aşamalı tamamlama sorunundan çok, değişen ihtiyaçların ve algıların bir sonucu" olduğunu belirtir (Koskinen ve Paloposki, 2003, s.23).

Yeniden çeviri olgusuna ilişkin bir başka açıklayıcı nokta "zaman" etmenidir. Buna göre çeviriler zamanla eskirler, yeniden çevrilme ve böylelikle güncellenme ihtiyacı belirir. Kaynak metin değişmeden varlığını sürdürürken, erek kültürün dilinde büyük ya da küçük değişimler ve çeviriye ilişkin değişen tutumlar oluşabilir. Özellikle büyük toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik değişimlerin yaşandığı dönemlerde, erek dilde de değişimlerin yaşanması kaçınılmazdır. Buna bağlı olarak bir erek metnin okurlar için anlamsız veya okunaksız olacak şekilde eskimesi bile söz konusu olabilir. "Muhtemelen güncel olmayan belli bir metnin, son çevirisinin üzerinden geçen zaman boyunca, erek sistemin tarihsel, kültürel ve dilsel konumlarında birçok değişiklik yer alır" (Paloposki ve Oittinen, 2000, s.382-384). Yeniden çeviri üzerine çalışmış olan çeviribilim araştırmacısı Tahir-Gürçağlar, Hanna'nın (2006) sözlerini aktararak, "çevirilerin eskimesi ve ardından gelen yeniden çeviri ihtiyacı geleneksel olarak dil değişimi ve önceki çevirilerde kullanılmış olan biçem ve terminolojiyi güncelleme ile de ilişkilendirilmektedir" der (Tahir-Gürçağlar, 2008, s.234). Güncelleme ihtiyacı, eskiyen dil kullanımları ve terminolojiyi yenilemek dışında, ilk erek metinden itibaren geçen zaman boyunca erek kültürde kaynak kültüre, metne hatta metnin yazarına ilişkin artan bilgi ve farkındalığın da bir sonucu olabilir. Nitekim "yeniden

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

çeviriler değişikler çünkü çevrildikleri zamanlar farklıdır” (Gambier, 1994, s.413). Aradaki zaman, kültürleri birbirine yakınlaştırabilir; kaynak dil ve kültürü, erek kültür için bilindik kılabilir. Kaynak kültürü daha iyi tanıyan, kaynak dile ve metne daha hâkim ve kaynak metnin yazarı hakkında derinlikli bilgiye sahip olan bir çevirmenin önceki çevirilere göre daha yeterli ve başarılı nitelikte bir çeviri ortaya koyması mümkündür. Öte yandan “bir metnin yeniden çevrilmesi, her zaman önceki çevirinin eskimiş olduğu anlamına gelen çizgisel bir ilerleme göstermeyebilir” (Taş, 2015a, s.15). Gambier (1994), bazı çevirilerin hiç eskimediğini Edgar Allan Poe’nun Baudelaire’den yaptığı çeviriler üzerinden örneklendirmiştir. Çevirilerin sahip olduğu muazzam dil ve çevirmenlerin çeviri duyarlılıkları onları yüzyıllar ötesine taşıyabilmektedir. Bu bağlamda Paloposki, O. ve Koskinen (2004) kendi uygulamalarının sonucunda yeniden çevirinin bir “varsayım” olarak nitelendirilmesinin daha doğru olacağını ifade ederler. Karşılaştırmalı yeniden çeviri çalışmaları, metinlerin neden birçok kez çevrildiği konusunda çeşitli yönleri açığa çıkarabilecektir.

Bu çalışmanın üzerinde duracağı *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* (1949) ve dört farklı yeniden çevirisi, kuramsal çerçevede bahsi geçen bu görüşler ışığında irdelenecektir.

3. *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*’ün Dili ve “Yenisöylem”

20. yüzyılın en iyi İngiliz dili edebiyatı yazarlarından olan George Orwell, *Burma Günleri* (1934), *Papazın Kızı* (1935), *Katalonya’ya Selam* (1938), *Hayvan Çiftliği* (*Bir peri masalı*) (1945) ve *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* (1949) gibi romanlarıyla tanınırlık kazanmıştır. Romanlarında insan, toplum ve iktidar eleştirisini etkin bir şekilde dillendirmiştir. Orwell’e göre, “kitap yazmak, acıdan kıvrandıran bir hastalığın uzun süren nöbetleri gibi insanı yiyip bitiren korkunç bir mücadeledir. İnsan, karşı koyamayacağı ve anlayamayacağı bir iblis tarafından itilirse kesinlikle böyle bir işe kalkışmazdı” (Orwell/Konca (çev.), 2013, kapak). Yazarı yazmaya iten iblis, yaşadığı dönemde gözlemlediği ve tecrübe ettiği toplumsal ve politik olaylardır. En ünlü distopik eseri olan *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*’te, bu bakış açısıyla 1949’da yazılmış ve yaşananların getirebileceği kâbusu okurlara bir uyarı niteliğinde sunmuştur. “Orwell, 1984’te bireyselliğin, özgürlüğün ve yaratıcı düşüncenin ortadan kaldırılışını, geçmişin yok edilmesini, dil ve düşünce üzerindeki yozlaşmayı, bilimsel etkinlikleri, toplumsal sınıflara yönelik algıları, siyasi yapıların çelişkilerini, insan psikolojisinin yapısını ve bunun siyaset, eğitim, ekonomi, aile gibi kurumlarla ilişkisini ele almıştır” (Yıldız, 2011, s.65).

Diğer denemelerinde ve romanlarında olduğu gibi, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*’te toplumsal ve politik gözlemlerinin ve yaşamışlıklarının ürünü olan düşüncelerini dışa vurmuş fakat onları sade bir üslup ile kaleme almayı tercih etmiştir. Yazıda sadelik yazar için, cümleleri kısa kurmak, karmaşık dilbilgisi yapılarından kaçınmak, açıklığı ön planda tutmak gibi basit kuralları izleyerek sağlanabilir. Zira bu kuralları Orwell (1946) şöyle ifade eder:

- i. daha önce gördüğün bir benzetmeyi veya deyimini asla kullanma.
- ii. kısa bir kelime kullanabileceğin bir yerde asla uzun kelime kullanma.
- iii. bir kelimeyi metinden çıkarman mümkünse mutlaka çıkar.
- iv. etken yapı kullanabileceğin hiçbir cümlede edilgen kullanma.
- v.”

(Bknz. Orwell, 1946, http://www.orwell.ru/library/essays/politics/english/e_polit/).

Yazarın bu tutumu, İngilizcenin dil kullanımına kafa yormuş ve kötü dil kullanımlarının önüne geçmeye çalışmış olmasından kaynaklanır. Dilde yozlaşmaya karşı önerilerde bulunurken, sadeliğin dildeki bozulmaları önleyebileceğini düşünmüştür; çünkü dilin düşünceleri, insanları ve

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

toplumları değiştirmede ve yeniden şekillendirmedeki gücünü fark etmiştir. İktidarı elinde bulunduranların dilin bu gücünden yararlanarak, yönlendirmede bulduklarını tecrübe etmiştir. Gerçekten de totaliter rejimlerde dil kullanımı, gerçekleri saklamada, geçmişi silmede ve geleceği şekillendirmede en etkili araçlardan biridir. İktidar sahipleri için dil, toplumun algısını yönetebilecekleri, kendi düşünceleri dışında bir düşüncenin varlığına müsaade etmeyecekleri ve insan üzerindeki bütün kontrolün ellerinde bulduracakları bir sistemi garanti edebilir. Bununla birlikte, böyle bir toplum üyeleri, bireyselliğini yitirmiş, mekanikleşmiş ve yozlaşmış insanlar haline gelebilir. Orwell'in kendi sözleriyle "düşünce dili yozlaştırırsa, dil de düşünceyi yozlaştırabilir" (a.g.e). Bu düşünce, dili yozlaşmış bir toplum tasvirine sahip olan *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*'ün bir distopik roman olarak nitelendirilmesinde de etkilidir. Özellikle roman boyunca ortaya koyduğu dilin kısaltıldığı, bozulduğu ve değiştirildiği "Yenisöylem" ("Newspeak") ile birlikte, sürekli bir propaganda ve kontrol aygıtı olarak kullanılan medya aracılığıyla insanların nasıl yönlendirilebileceğini ve sorgulamaksızın itaatkâr hale getirilebileceklerini örneklendirir. *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*'te "dil, nihai amacın iradenin ve hayal gücünün yıkımı olan bir zihin kontrol aleti haline gelir" (Bknz. Berkes, 2000, http://www.berkes.ca/archive/berkes_1984_language.html). Orwell, bu distopik romanı için oluşturduğu yeni dilin ("Yenisöylem") amacını şöyle açıklar:

"Yenisöylem'in tüm amacının, düşüncenin ufkunu daraltmak olduğunu anlamıyor musun? Sonunda düşüncesizliği tam anlamıyla olanaksız kılacağız, çünkü onu dile getirecek tek bir sözcük bile kalmayacak. Gerek duyulabilecek her kavram, anlamı kesin olarak tanımlanmış, tüm yan anlamları yok edilmiş ve unutulmuş *tek bir* sözcükle dile getirilecek." (Orwell/Üster (çev.), 2013, s.77).

Tek bir sözcükle ifade edilebilecek bir dünya hayalini kurmak, insan için anlamsız ve yoksunluklarla dolu bir kara-ütopya yaratmak anlamına gelir. Bu doğrultuda hazırlanan "Yenisöylem" insanların düşünmelerine engel olma ve partinin "ideolojik gereksinimlerini karşılama" amaçlarına hizmet etmiştir (a.g.e: 335). Öyle ki, birçok sözcüğün yan anlamı silinmiş, anlamları değiştirilmiş veya tamamen kullanımdan kaldırılmıştır. Romanın sonunda bulunan "Yenisöylem kuralları" adlı Ek bölümde, a, b ve c sözcük dağarcığının içerikleri verilmiş ve bazı sözcükler örneklendirilmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir: "Kötü" sözcüğü dilden çıkarılmıştır. Onun yerine "ungood" sözcüğü "iyisiz" anlamıyla "kötü" sözcüğünü karşılamak adına üretilmiştir. Bazı sözcüklerde de, birleştirme ve kısaltma yollarına gidilmiştir. Örneğin "thinkpol" şeklinde birleştirilen sözcük "düşünpol" olarak ifade edilerek, "polis" sözcüğünün ilk hecesi kullanılmıştır. "Özgür" kelimesi ise "düşünce özgürlüğü" gibi kullanımlarda yasaklanmış ve sözlükten çıkarılmıştır. Sadece "Sokağa çıkmakta özgürsün" gibi ifadelerde kullanımına müsaade edilmiş, "düşünsel özgürlük" veya "siyasal özgürlük" anlamından yoksun bırakılmıştır (a.g.e: 336). Sözcük dağarcığında yapılan bu tür daraltmalar, insanların hafızalarını da daraltarak, geçmişi unutmalarına ve gerçekliği kaybetmelerine neden olmuştur. Buna ek olarak, medya "Yenisöylem" in sözcüklerinin yerleşmesini sağlamak amacıyla düzenli olarak sözcüklerin tekrarını yapmış ve gerçeklik algısının değişmesine yardımcı olmuştur.

"Yenisöylem" ortaya koyduğu yeni, daraltılmış, değiştirilmiş, bozulmuş sözcük dağarcığıyla totaliter rejimlerin amaçlarını elde etmede başat bir rol oynarken romanın geleceğe yönelik verdiği korkunç uyarıyı da ortaya koymada değişik ama çarpıcı bir yol oluşturmuştur. Çeviri açısından düşünüldüğünde, sahip olduğu değişik sözcük dağarcığının Türkçede karşılanmasının çeşitli sorunlar doğurması olasıdır. Hâlihazırda kaynak metin okurları için bile güçlük yaratabilecek bu yeni dilin, erek okurlara aktarılmasının güçlük teşkil edebileceği açıktır. Metnin Türkçede yedi kez yeniden çevrilmesinde sahip olduğu bu dilin kullanımlarının rolü ne olabilir? Metnin yeniden çevireni Üster'in dediği gibi, çeviri duyarlılığımız değiştiği veya yazara ve metne karşı bilgimiz arttığı için mi yeniden çeviri ihtiyacı doğmuştur? Bu soruları cevaplamak

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

adına, “Yenisöylem” sözcük dağarcığı dört yeniden çeviri metin üzerinde karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

4. İnceleme

Yeniden çeviri karşılaştırmalı incelemesi ulaşılan dört erek metin üzerinden ve kaynak metinde tespit edilen “Yenisöylem” sözcük dağarcığı bağlamında yapılmıştır. Çalışmaya temel olan kaynak metin (KM) 1976 yılı Seeker & WarbntgJOctopus basımıdır. Karşılaştırmada ilk erek metin (EM1) olan Yağmur Yayınları 1974/2003 basımı Behzat Tanç’ın çevirisi, ikinci erek metin (EM-2) olarak İkizler Yayınevi 1984 basımı V. Turhan-S.Tonguç çevirisi, üçüncü erek metin (EM-3) olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 1985 yılı basımı Haldun Derin çevirisi ve Can Yayınları 2013 basımı Celâl Üster çevirisinden yararlanılmıştır. İnceleme amaçlı kaynak ve erek metinlerdeki “Yenisöylem” sözcüklerinin karşılaştırılmasından küçük bir terimce meydana gelmiş ve bir tablo olarak sunulmuştur (Bknz. Ek: Karşılaştırmalı “Yenisöylem” Sözcük Dağarcığı). Erek metinlerde bulunmayan sözcüklerde soru işaretleri (???) kullanılmıştır. Bu tabloda yer alan sözcüklerden bazıları aşağıda yeniden çeviri kuramsal çerçevesinde yeniden çevrilen metinler üzerinden karşılaştırmalı olarak örnek olarak sunulmaktadır:

-“Fiction Department”

Haber, eğlence ve eğitim gibi konulardan sorumlu Gerçek Bakanlığı’nda bulunan çeşitli bölümlerden biri olan “fiction department”, roman yazma işlerini yürütmekle sorumluydu. Orwell birçok kelimeyi ters anlamıyla ya da yan anlamı ile kullanarak farklı düşünceler vermeyi amaçlıyordu. Örneğin Gerçek Bakanlığı, gerçekleri örtmek için veya Barış Bakanlığı savaşı sürdürmek için vardı. Bu anlam da, “Fiction Department” adlı bölüm de gerçek anlamda edebiyat veya roman yazma amaçlı kurulmuş bir bölüm değildi. Daha ziyade, insanların ne okuyacağını belirlemek ve belli düşünceleri edinmelerini sağlayarak kafalarını meşgul etmek için vardı. “Fiction” sözcüğü Türkçede “kurmaca, kurgu, hayal ürünü, hikâye” gibi sözcüklerle karşılanabilmektedir. EM-1’de “Edebiyat” sözcüğü ile genel bir ifade kullanılmıştır. EM-2’de “Hayal Ürünleri” ile karşılanmaya çalışılmıştır; fakat metnin genel kurgusunda sözcüklerin doğrudan verilerek zıt anlamları ifade edilmeye çalışıldığı düşünüldüğünde bu sözcüğün gerçeği apaçık sunduğu düşünülebilir. EM-3’de sözcüğün sözlük anlamında olmayan “Roman edebiyatı” şeklinde ve Türkçede anlamlı olmayan bir kavram türetildiği ifade edilebilir. EM-4’te, “kurmaca” sözcüğü ile hem sözlük anlamı sağlanmış hem de gerçek ve gerçek olmayan arasındaki bir tasarı söz konusu olduğundan ikircikli anlam bulunmaktadır. Bu açıdan, çeviri duyarlılığın artmış ve metne ya da yazara yönelik artan farkındalığın son çevirideki sözcük seçimden etkili olması söz konusu olabilir.

-“Forced-labor Camp”

KM’de yazar tarafından ek olarak sunulan “Yenisöylem Kuralları” adlı açıklamalı kısa sözlük içerisinde “sevinçkamp” (“joycamp”) sözcüğünün açıklaması olarak “forced-labor camp” sözcüğü verilmiştir. EM-1’de Arapça kökenli “bir yerde toplanma¹” anlamındaki “temerküz kampı” sözcüğü kullanılmış, fakat zorunluluk anlamındaki “forced” sözcüğü verilememiştir. EM-2’de çevrilmemiş olan bu sözcük, EM-3’de “forsalar kampı” ile “eskiden gemilerde kürek çektirilen esir, mahkûm veya köle” anlamında bir sözcük tercihiyle bulunulmuştur. Bununla birlikte, metinde böyle bir detayın veya anlamın olduğunu söylemek zordur. EM-4’te ise “zorunlu çalışma kampı” şeklindeki çeviri, sözcüklerin anlamını karşılamış ve “keyif-zorunluluk” zıtlığını karşılamış görünmektedir. Yeniden çevirilerin hem güncelleme hem de bir eksiklik giderdiği

¹ Bknz. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=TEMERK%C3%9CZ Erişim tarihi: 18.09.2015

söylenbilir. Aynı zamanda, sözcüğün her erek metinde farklı çevrilmesi, metnin bağlamındaki işlevinin kavranamamasının bir sonucu olabilir.

-“Junior Anti-sex League”

Metnin distopik dünyasında iktidar, bekârlığı ve cinsel olarak zevk almayı, kişilerin bireyselliklerini, iradelerini ve arzularını tetiklemesi nedeniyle yasaklamaktadır. İnsanların evlenmelerini ve spor gibi düzenli ve mekanik cinsel birliktelik yaşamalarını istemektedir. Bu amaçla gençler arasında “Junior Anti-sex League” adlı bir topluluk kurulmuştur. Topluluk üyeleri, üzerlerinde belli simgeler taşıyarak cinsellik karşı tutumlarını yansıtmaktadır. EM-1’de “Seks Aleyhtarı Gençler Birliği” olarak çevrilirken, EM-2’de “cinsiyet aleyhtarı gençler birliği” olarak çevrilerek cinsellik eylemi kaybedilmiş görünmektedir. Benzer şekilde EM-3’de “Cinsiyetle-savaş Gençler Birliği” şeklinde bir çeviri tercihinde bulunularak çok farklı bir anlam ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte, son çeviride “Seks Karşıtı Gençler Birliği” çevirisiyle, metnin anlam evrenine uyacak bir tercihte bulunulmuştur. Böylelikle kaynak metnin daha iyi anlaşılabilir şekilde çevrilmiş olduğu ve anlam açısından güncellendiği ifade edilebilir.

- “Ministry of Love” ve “Miniluv”

“Ministry of Love”, yasa ve düzeni sağlamakla sorumlu olan dört Bakanlık’tan birisidir. Adına rağmen, camsız ve gizli makineli tüfeklerle korunan soğuk bir binaya sahiptir. EM-1, EM-3 ve EM-4’te “Sevgi Bakanlığı” olarak çevrilen bakanlık adı, EM-2’te “Aşk Bakanlığı” olarak çevrilerek işlevi ve sahip olduğu bina ile uyumsuz bir anlama ulaşmıştır. “Yenisöylem” kapsamında bu bakanlığın adı, İngilizcesinde yer alan ilk sözcüğün birinci ve ikinci sözcüğün ilk hecelerinin birleşimiyle kısaltılmıştır. Yeniden çeviriler incelendiğinde, aynı kısaltma işleminin EM-1, EM-3 ve EM-4’te “Sevbak” ifadesiyle Türkçede de gerçekleşmiş olduğu görülebilir. Buna karşın EM-2’de sözcük daraltılmak yerine, “miniluv” şeklinde İngilizce olarak bırakılmıştır. Aynı durum, diğer bakanlıklar içinde geçerlidir. Bu tutumun çevirmenin Orwell’in “Yenisöylem” kurallarını kavramamış olmasından ya da çeviriye ilişkin tutumundan kaynaklanması olasıdır. Zira KM’de yer alan “Yenisöylem Kuralları” adlı ek bölüm, bu erek metinde bulunmamaktadır.

-“Ownlife”

“Yenisöylem”de yer alan birleştirilmiş “ownlife” sözcüğü, insanların kendi düşünceleri, hobileri, ilişkileri, mülkleri olması gibi bireyselliklerini ön plana çıkaran tutumlarını kapsamaktadır. Bu bağlamda, EM-1’de “özel hayat” sözcüğü ile bireysellik vurgusu yapılmakta, fakat “özel hayat” tercihinin İngilizce “private life” sözcüğünün karşılığı olması, farklı bir çeviri tercihinin daha yerinde olacağını düşündürmektedir. EM-2’de birebir çevrilerek “kendihayat” sözcüğü ile karşılanmaya çalışılmıştır. EM-3’te de “özyaşar” çevirisiyle anlamsız denilebilecek ve okuru farklı anlamlar çıkarmaya yöneltebilecek bir sözcük oluşturulduğu ifade edilebilir. EM-4’te ise, “ayrıyaşam” olarak Türkçeye aktarılarak bireysellik ortaya koyulmakla birlikte “own” sözcüğünün “ayrı” olarak ifade edilmesi tartışılabilir. Her yeniden çeviride, sözcüğün farklı olarak dilimize aktarılması, sözcüğün kavranması ve aktarılmasındaki yaşanan güçlüğü ortaya koyar gibidir.

- “Pornosec”

“Pornosec” Gerçek Bakanlığı’nda yer alan “Kurmaca Dairesine” bağlı olarak proleterler için pornografik yayınlar üreten bir bölümdür. Sözcük “porno” ve “section” sözcüklerinin birleşimidir. EM-1’de “bir tâli şube” olarak çevrilerek, kısaca ikincil ya da herhangi bir alt bölüm anlamı verilmiştir. EM-2’de daha önceki kısaltmalarda olduğu gibi çevrilmeden “pornosec” olarak bırakılmıştır. Çevirmenin böyle sözcükleri sık sık çevirmeme yönünde kararlar aldığı görülmektedir. EM-3’te “müsteşşu” sözcüğü tercih edilmiştir. Bu sözcüğün anlamı bilinmemekle

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

birlikte “alaycı” anlamındaki “müstezzi” ya da “edebe aykırı, yakışsız” anlamındaki “müstezzen” sözcüğü ifade edilmeye çalışılmış olabilir. Son yeniden çeviride “pornoböl” olarak çevrilerek Türkçede “porno” ve “bölüm” sözcüklerinin birleşiminden İngilizcedeki gibi bir sözcük üretilmiştir. Bu açıdan, önceki çevirilerin sözcük üzerinde kararsızlıklar yaşadığı fakat son çevirinin sözcüğün yapısı ve içeriği ile uyumlu bir çeviri uygulaması gerçekleştirdiği savlanabilir.

-“Sexcrime”

“Yenisöylem Kuralları” adlı ek bölümde yer alan “sexcrime”, her türlü ahlaksızlığı, zevk için yapılan cinselliği, zinayı ve eşcinselliği kapsayan tek bir sözcüktür. Düzenli olarak görev gibi yaşanan cinsellik dışındaki cinsel ilişkiler suç olarak kabul edildiğinden tek bir ifade yeterli görülmektedir. “Seks” ve “suç” sözcüklerinin birleşimi olan bu ifade, EM-1’de “sekssuç” olarak çevrilirken daha önceki yeni sözcüklerde olduğu gibi EM-2’de çevrilmemiştir. EM-3’te de, cinsellik anlamı yerine “cinsiyet suç” ifadesi kullanılarak, bağlam dışında bir anlam ortaya çıkmıştır. EM-4’te ise, “sekssuç” olarak çevrilerek, metnin anlam evrenine daha duyarlı yaklaşan bir çeviri örneği sunulduğu görülmektedir.

-“Speakwrite”

“Speakwrite” adlı verilen makineler, sesi tanıyarak istenilenleri kaydetmektedir. Sözcük için EM-1’de “ses bantlarına kaydedilmesi” şeklinde açıklamalı bir çeviri yolu tercih edilmiştir. EM-2’de “diktafon” sözcüğü ile “bir tür ses alma cihazı” anlamı verilmiş; EM-3’te “sözyazar” olarak çevrilmiş ve iki fiilin birleşimi olan sözcük iki ismin birleşimi olarak Türkçede karşılanmaya çalışılmıştır. EM-4’te “söyleyaz” ifadesi kullanılarak iki fiilden yeni bir sözcük oluşturulmuştur. Denilebilir ki, yeniden çeviriler hem artan çeviri duyarlılığını resmetmekte hem de kaynak metnin yazarı ve onun metinde kullandığı dilin daha iyi anlaşılmasına hizmet etmekte gibidir.

-“Speedwise”

“Yenisöylem” kurallarından biri de, tekrara düşmemek adına isimlerden ya da sıfatlardan zarf türetilirken sözcüğün sonuna “-wise” sözcüğünü son ek olarak eklemektir. İngilizcede “-wise” sıfat olarak “bilgili” veya “akıllı”; isim olarak “yol” veya “usul” gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Fakat “Yenisöylem” kapsamında bu anlamlardan ziyade, sözcük türetmeye yarayan bir son ek olarak işlev görmektedir. Örneğin “hız veya “çabukluk” anlamındaki “speed” isminden sonra “-wise” son eki getirildiğinde “hızla, çabucak” anlamındaki “quickly” zarfı elde edilecektir. EM-1 ve EM-2’de bu sözcük çevrilmemiştir. EM-3’te bir soru işaretiyle birlikte “hızlanlmasına?” şeklinde çevrilmiştir. Örneklerden görüldüğü üzere, çevirmenlerin bu sözcüğü anlamlandırmakta ve çevirmekte zorluk çekmiş oldukları ifade edilebilir. EM-4’te ise “quickly” anlamını karşılayacak şekilde “çabukla” olarak çevrilmiştir. Bu çeviri kararı, hem yeni bir sözcük hem de yeni bir dilin yarı anlamlı yarı anlamsız sözcük kullanımını yansıtır niteliktedir. Çevirmenlerin çevirmeme ve tereddütlü çevirme kararları, “Yenisöylem” sözcük dağarcığının çeviri için güçlükler oluşturduğunu göstermektedir. Aradan geçen zaman olasılıkla metnin daha iyi anlaşılmasında ve yeni bir çeviri ihtiyacının doğmasında etkili olmuştur.

-“ Telescreen”

“Telescreen” bir çeşit televizyondur ve her evde bir adet bulunmaktadır. “Telescreen” in işlevi hem partinin propagandasını düzenli olarak yapmak hem de onların denetimini sağlamaktır. 1949’da yazılan bir metin için, hayal edilmesi oldukça zor ve ileri bir teknoloji olan “telescreen”, “television” ve “screen” sözcüklerinin birleşiminden oluşturulmuştur. EM-1 ve EM-2’de İngilizce okunduğu gibi “teleskrin” olarak Türkçeye aktarılmıştır. EM-3’te de “telescreen” olarak İngilizcesi kullanılmıştır. Buna karşın EM-4’te “televizyon” ve “ekran” sözcük birleşimi KM’deki gibi oluşturularak “tele-ekran” sözcüğü kullanılmıştır. Bu açıdan, yeniden çeviri “Yenisöylem”deki

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

sözcük oluşturma kurallarının daha iyi kavrandığının ve daha duyarlı bir çeviri uygulaması yapıldığının işareti olarak düşünülebilir.

-“Versificator”

“Versificator”, spor, cinayet haberleri ve astroloji gibi konularda yazıların, şarkıların üretildiği bir çeşit yazı makinesidir. “Dize”, “mısra” veya “dörtlük” gibi anlamlara sahip olan “verse” sözcüğünden türetilen bir başka isim olan “versificator”, “dize” veya “mısra” üreten bir alet anlamında düşünülebilir. EM-1 ve EM-2’de sözcük çevrilmemiştir. EM-3’te “ozanlık” olarak çevrilmiş, fakat bir yazı makinesi anlamından farklı bir anlam oluşturulmuştur. EM-4’te de “uyakdüşüren” şeklinde bir sözcük tasarlanarak karşılanmaya çalışılmıştır. Böyle bir sözcüğün yaratıcı olduğu kadar, “uyak” sözcüğü ile anlamı karşılayıp karşılamadığı düşündürücüdür. Yıldız (2014)’ün de dediği gibi, “bazen yeni bir çeviri, metni daha doğru anlamamıza yardımcı olurken o yeni çevirilerdeki bazı ifadelerin bu yardım konusunda pek gayretli olmadığı da görülebilmektedir” (Yıldız, 2014, 63). Özetle, ilk iki çeviri metinde İngilizcede olmayan bir sözcüğü çevirmek güç olduğundan çevirmeme yoluna gidilmiştir. EM-3’te ve EM-4’te sözcüğün anlamını daha iyi yakalamak adına çevirmenler yaratıcılıklarını kullanmıştır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, yeniden çevirilerin artan bir çeviri duyarlılığı ve kaynak dil, kültür, metin ve yazarına yönelik genişleyen bilginin sonucu olduğu iddia edilebilir.

5. Sonuç

Bu çalışma George Orwell’in *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* (1949) adlı romanı ve farklı zamanlarda değişik çevirmenlerin elinden çıkan erek metinlerini karşılaştırmalı olarak ele almıştır. Karşılaştırmada temel olarak romanın kurgusunda anahtar görevi üstlenen ve politik bir işlevi olan “Yenisöylem” kapsamındaki sözcüklerin çevirilerine başvurulmuştur. Bu amaçla, metinde geçmekte olan sözcüklerden küçük bir terimce oluşturularak, onların her yeniden çeviride nasıl karşılandığını gösteren bir tablo oluşturulmuştur. Sorunsal olarak, metnin yeniden çevireni Üster’in neden metni yeniden çevirdiğine ilişkin açıklamalarından hareket edilmiş ve bu açıklamalar çeviri metinler üzerinde sorgulanmıştır. Çeviri incelemeleri sonucunda, metindeki yeni dilin anlaşılma, karmaşık kullanımlarının ve çift yönlü ifade biçimlerinin çeviri uygulamalarını güçleştirdiği tespit edilmiştir. Çevirmenlerin, böyle sözcükler karşısında çevirmeme, farklı çevirme, açıklama yoluna gitme, kaynak metne benzer şekilde çevirme gibi çeviri kararları aldığı görülmüştür. Özellikle son yeniden çeviride, kaynak metindeki “Yenisöylem” kurallarının daha iyi anlaşıldığını gösteren çeviri uygulamalarıyla karşılaşmıştır. Çevirmenin, kaynak metindeki sözcük oluşturma yollarını benimsediği ve Türkçede de benzer şekilde sözcük üretme yoluna gittiği görülmüştür. Buradan hareketle, yeniden çevirilerin değişen çeviri duyarlılığı ve kaynak metne ve yazarına yönelik artan bilgi ve farkındalığın bir sonucu olduğu söylenebilir. Aynı zamanda, her yeniden çevirinin “kaynak metne yakınlaşmak” yönünde ilerleme kaydettiği de iddia edilebilir.

Çalışma aynı zamanda, çevirmenlerin çeviri uygulamasındaki yerini ve önemini anlamada ön ve son söz yazmalarının gerekliliğini de ortaya koymaktadır. “Çeviriler, toplumsal, kültürel, ideolojik, metinlerarası ve dilsel oldukları gibi, çevirmenlerin bireysel izlerini de taşıyan projelerdir” (Taş, 2015a, s. 226). Çevirmenlerin kendi çeviri projelerini açıklamaları, çeviri duyarlılığın değişip/mediği veya neden yeni çevirilerin yapıldığı gibi konulara ışık tutarak çeviribilimdeki yeniden çeviri çalışmalarında betimleyici roller üstlenebilecektir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

KAYNAKÇA

- BENSİMON, P. (1990). Présentation. *Palimpsestes*. 13 (4), ix–xiii.
- BERKES, J. (2000). Language as the “Ultimate Weapon” in Nineteen Eighty-Four. http://www.berkes.ca/archive/berkes_1984_language.html.
- BERMAN, A. (1990). La retraduction comme espace de traduction. *Palimpsestes*. 13 (4), 1-7.
- BROWNLİE, S. (2006). Narrative Theory and Retranslation Theory. *Across Languages and Cultures*. 7 (2), 145-170.
- BROWNLİE, S. (2013). Investigating Explanations of Translational Phenomena: A Case for Multiple Causality. *Target*. 15 (1), 111-152.
- GAMBİER, Y. (1994). La Retraduction, retour et détour. *Meta*. 39 (3), 413-417.
- KOSKİNEN, K. ve PALOPOSKİ, O. (2003). Retranslation in the Age of Digital Reproduction. *Cadernos*. 1, 19-38.
- KOSKİNEN, K. ve PALOPOSKİ, O. (2010). Retranslation. Yves Gambier and Luc van Doorslaer (Ed.), *Handbook of Translation Studies (1)* içinde (s. 294-298). Amsterdam: John Benjamins.
- O'DRİSCOLL, K. (2011). *Retranslation Through the Centuries: Jules Verne in English*. 1. bs. New Trends in Translation Studies. Germany: Peter Lang AG, Internationaler Verlag der Wissenschaften.
- ORWELL, G. (1946). Politics and the English Language. http://www.orwell.ru/library/essays/politics/english/e_polit/.
- ORWELL, G. (1974). *1984. Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*. Behzat Tanç (Çev.). İstanbul: Yağmur Yayınları.
- ORWELL, G. (1976). *Nineteen Eighty Four*. London: Seeker & WarbntgJOctopus.
- ORWELL, G. (1984). *1984*. V. Turhan-S.Tonguç (Çev.). İstanbul: İkizler Yayınevi.
- ORWELL, G. (1985). *Bindokuzyüzseksendört*. Haldun Derin (Çev.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- ORWELL, G. (1984-2010). *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*. Nuran Akgören (Çev.). Ankara: Can Yayınları.
- ORWELL, G. (2013). *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*. 27- 34. Baskılar. Celâl Üster (Çev.). Ankara: Can Yayınları.
- ORWELL, G. (2013). *Neden Yazıyorum*. Levent Konca (Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- PALOPOSKİ, O. ve OİTTİNEN, R. (2000). The Domesticated Foreign. Andrew Chesterman, Natividad Gallardo San Salvador and Yves Gambier. (Ed.) *Translation in Context: Selected Papers from the EST Congress Granada 1998* içinde. (s. 373-291). Amsterdam: John Benjamins.
- PALOPOSKİ, O. ve KOSKİNEN, K. (2004). Thousand and One Translations: Revisiting Retranslation. Gyde Hansen, Kirsten Malmkjaer and Daniel Gile (Ed.), *Claims, Changes and Challenges* içinde. (27-38). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- PYM, A. (1998). *Method in Translation History*. Manchester: St Jerome Publishing.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- SUSAM-SARAJEVA, Ş. (2003). Multiple-entry Visa to Travelling Theory: Re- translations of Literary and Cultural Theories. *Target. 15 (1)*, 1-36.
- TAHİR GÜRÇAGLAR, Ş. (2008). Retranslation. Mona Baker and Gabriela Saldanha (Ed.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* içinde. (s. 232-236). London and New York: Routledge.
- TAŞ, S. (2015a). *Yan-metinsellik ve Metinlerarasılık Odağında Yeniden Çeviriler: İki Distopik Roman*. (Yayımlanmamış doktora tezi).Yıldız Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TAŞ, S. (2015b). Yeniden Çevirilerin Kaynak Metne Dönüşü: Fahrenheit 451'in Farklı Çeviriler. *The Journal of Academic Social Science Studies. 37*, 387-398.
- VENUTİ, L. (2004). Retranslations: The creation of Value. Katherine M. Faull. (Ed.), *Translation and Culture* içinde (s. 25-38). Lewisburg: Bucknell University Press.
- YILDIZ, Ö. (2011). *George Orwell'de Ütopya ve Yabancılaşma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YILDIZ, H. (2014). Orwell Aslında Nasıl Anlatmıştı? Bir Roman, İki Paragraf, Yedi Çeviri ve Birkaç Not: 1984. *Kurgan. 19*, 58-63

EK: KARŞILAŞTIRMALI "YENİSÖYLEM" SÖZCÜK DAĞARCIĞI

KM	EM-1	EM-2	EM-3	EM-4
Airstrip One (s.778)	Hava Şeridi Bir (s.35)	Havaşiridi Bir (s.38)	Bir Numaralı Uçuş Pisti	Havaşeridi Bir (s.56)
artificial insemination - artsem (s.781)	sunî dölleme yoluyla-??? (s.64)	sunî tohumlama-suntoh (s.76)	sunî tohumlama-suntoh (s.69)	yapay dölleme /yapdöl (s.91)
Big Brother (s.743)	Ağabey (s.7)	Ağabey (s.5)	Koca Ağabey	Büyük Birader (s.25)
crimestop (s.864)	suç'u durdurur (s.208)	suç durdurma (s.223)	Suçludurdurur	suçdurdurum (s.243)
blackwhite (s.864)	ak-kara (s.208)	siyahbeyaz (s.223)	Karaka	aklakara (s.243)
chocorat (s.757)	çikolata tayı (s.31)	çikolata tayı (s.30)	çikolata tayı (s.26)	çikolata tayı (s.50)
crimethink (s.920)	Düşüncesuç	???	suçdüşün (s.319)	suçdüşün (s.341)
dayorder (s.765)	günlük emir (s.42)	günlük emir (s.44)	günemri (s.45)	günlük emir (s.63)
disputed territories (s.854)	adımı ettiğimiz bu topraklar (s.204)	üzerinde çekişilen araziler (s.195)	anlaşmazlığın kaynağını teşkil eden bölgeler (s.182)	tartışmalı bölgeler (s.217)
doubleplus (s.919)	???	katmerliartı (s.317)	???	çiftartı (s.338)
doubleplusungood (s.765)	???	katmerliartıyokiyi (s.45)	katmerliartı yok iyi (s.39)	çiftartıyetersiz (s.63)
doublethink (s.777)	çift düşünce (s.13)	çift düşünüş (s.11)	ikilidüşün (s.7)	çift düşün(s.31)
duckspeak (s.923)	ördeksöz (s.55)	ördek dili (s.62)	ördeksöz (s.56)	ördeksöylem (s.79)
Eastasia (s.750)	Doğu Asya (s.13)	Doğu Asya (s.17)	Doğu Asya (s.18)	Doğu Asya

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

				(s.37)
Eurasia (s.750)	Avrasya (s.13)	Avrasya (s.17)	Avrasya (s.18)	Avrasya (s.37)
facecrime (s.779)	yüz suçu (s.60)	çehresuçu (s.70)	yüzsüçu (s.64)	yüzsüçu (s.87)
Ficdep (s.922)	Edda (s.313)	???	Roda (s.323)	Kurda (s.344)
Fiction Department (s.922)	Edebiyat Dairesi (s.15)	Hayal Ürünleri Şubesi (s.13)	Roman Edebiyatı Dairesi (s.9)	Kurmaca Dairesi (s.33)
Floating Fortress (s.764)	Yüzer Kale (s.92)	Yüzen Kaleler (s.113)	Yüzer Kaleler (s.103)	Yüzen Kaleler (s.124)
The Golden Country (s.816)	???	Altın Ülke (s.36)	Altın Ülke (s.31)	Altın Ülkesi (s.55)
goodsex (s.921)	iyiseks (s.313)	???	iyicinsiyet (s.321)	iyiseks (s.343)
goodthinker (s.864)	iyi düşünür (s.310)	iyi düşünen (s.223)	iyidüşünür (s.319)	iyi düşünür (s.340)
Hate Week (s.743)	Nefret Haftası (s.7)	Nefret Haftası (s.5)	Nefret Haftası (s.1)	Nefret Haftası (s.25)
INGSOC (s.757)	INGSOS	INGSOS	INGSOS	INGSOS
Inner Party (s.765)	İç Parti (s.16)	Partinin yüksek kademelerinde (s.14)	İç Parti (s.10)	İç Parti (s.34)
joycamp (s.921)	evinçkamp (s.313)	???	sevinç kamp (s.321)	keyifkamp (s.343)
forced-labor camp (s.921)	temerküz kampı (s.313)	???	forsalar kampı (s.312)	zorunlu çalışma kampı (s.343)
Junior Anti-sex League (s.781)	Seks Aleyhtarı Gençler Birliği (s.15)	Cinsiyet Aleyhtarı Gençler Birliği (s.14)	Cinsiyetle-savaş Gençler Birliği (s.10)	Seks Karşıtı Gençler Birliği (s.34)
malreported (s.765)	söylevi yanlış (s.42)	yanlış özetlenmiş	söylevikötüverilmiş (s.39)	yanlış bilgi (s.63)
memory hole (s.764)	hafıza kovuğu (s.41)	anı deliği (s.43)	hafıza kovuğu (s.38)	bellek deliği (s.62)
Miniluv (s.745)	Sevbak (s.10)	Miniluv (s.8)	Sevbak	Sevbak (s.28)
Ministry of Love (s.745)	Sevgi Bakanlığı (s.10)	Aşk Bakanlığı (s.8)	Sevgi Bakanlığı	Sevgi Bakanlığı (s.28)
Minipax (s.745)	Barbak (s.10)	Minipax (s.8)	Barbak (s.322)	Barbak (s.28)
Ministry of Peace (s.745)	Barış Bakanlığı (s.10)	Barış Bakanlığı (s.8)	Barış Bakanlığı (s.322)	Barış Bakanlığı (s.28)
Minitrue (s.745)	Doğbak (s.10)	Minitrue (s.8)	Gerbak (s.3)	Gerbak (s.28)
Ministry of Truth (s.745)	Doğruluk Bakanlığı (s.9)	Gerçek Bakanlığı (s.8)	Gerçek Bakanlığı (s.3)	Gerçek bakanlığı (s.28)
Miniplenty (s.745)	Bolbak (s.42)	Miniplenty (s.8)	Bolbak (s.39)	Varbak (s.63)
Ministry of Plenty (s.745)	Bolluk Bakanlığı (s.10)	Bolluk Bakanlığı (s.8)	Bolluk Bakanlığı (s.4)	Varlık Bakanlığı (s.28)
Newspeak (s.745)	Arıdil (s.55)	Yenidil (s.62)	Yenidil (s.3)	Yenisöylem (s.28)
Oceania (s.744)	Okyanusya (s.9)	Okyanusya (s.7)	Okyanusya (s.3)	Okyanusya (s.27)
Oldspeak (s.763)	Eski dil (s.307)	Eski dil (s.42)	Eskidil (s.315)	Eskisöylem (s.335)
oldthink (s.920)	eski düşün (s.311)	???	eski düşün (s.320)	eski düşün (s.341)
oldthinkers (s.920)	eski düşünürler (s.311)	???	eski düşünürler (s.320)	eski düşünürler (s.341)

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

Outer Party (s.760)	Dış Parti (s.34)	Parti küçük memuru (s.38)	Dış Parti (s.32)	Dış parti (s.55)
ownlife (s.791)	özel hayat (s.77)	kendihayat (s.95)	özyaşar (s.320)	ayrıyaşam (s.107)
Physical Jerks (s.760)	Günlük Jimnastik Hareketleri (s.34)	Vücut Hareketleri (s.37)	Beden Silkinmeleri (s.32)	Beden Alıştırmaları (s.55)
Pornosec (s.820)	bir tâli şube (s.46)	Pornosec (s.49)	müstehşu (s.44)	Pornoböl (s.68)
prole (s.820)	???	proleter (s.74)	ayaktakımı (s.67)	proleter (s.89)
prolefeed (s.922)	proleteriyemi (s.313)	???	ayaktakımıyemi (s.323)	probesi (s.343)
Recdep (s.922)	Arda (s.313)	???	Arda (s.323)	Arda (s.344)
Records Department (s.922)	Arşiv Dairesi (s.313)	???	Arşiv Dairesi (s.322)	Arşiv Dairesi (s.344)
reclamation centre (s.841)	eğitim merkezleri (s.157)	???	islah merkezleri (s.170)	islahevi (s.194)
steamer (s.792)	vapur (s.79)	gemi (s.97)	vapur (s.84)	gemi (s.109)
sexcrime (s.921)	seksuçu (s.313)	???	cinsiyet suç	seksuçu (s.343)
speakwrite (s.768)	ses bantlarına kaydedilmesi (s.12)	diktafon (s.11)	sözyazar (s.7)	söyleyaz (s.31)
speedwise (s.918)	???	???	hızlanlmasına?	çabukla (s.338)
Teledep (s.922)	Teda (s.313)	???	Teda (s.322)	Telda (s.344)
The Teleprograms Department (s.922)	Teleprogram Dairesi (s.313)	???	Teleprogram Dairesi (s.322)	Televizyon Programları Dairesi (s.344)
telescreen (s.795)	teleskrin (s.8)	teleskrin (s.6)	telescreen (s.3)	tele-ekran (s.26)
thoughtcrime (s.837)	???	???	düşünce suçu (s.319)	düşünce-suçu (s.341)
thinkpol (s.922)	düşünpol	???	düşünpol (s.319)	düşünpol (s.341)
Thought Police (s.744)	Düşünce Polisi	???	Düşünce Polisi (s.319)	Düşünce Polisi (s.341)
Two Minutes Hate (s.749)	İki Dakikalık Nefret (s.16)	İki Dakikalık Nefret (s.15)	İki Dakikalık Nefret (s.11)	İki Dakika Nefret (s.37)
unbellyfeel (s.920)	karın duygu değil (s.311)	???	yokarınduygu (s.320)	ruh duymaz (s.341)
unperson (s.765)	nâmevcutlara (s.42)	olmayan kişiler (s.43)	yokkişi (s.39)	yokkişiler (s.63)
ungood (s.773)	iyi değil (s.309)	???	yokkötü (s.317)	iyisiz (s.338)
vaporized (s.774)	buharlaştırma (s.24)	tebahhur etme (buharlaştırma, uçma) (s.23)	uçup gitme (s.19)	buharlaştırma (s.43)
versificator (s.825)	???	???	ozanlık (s.44)	uyakdüşüren (s.68)
Youth League (s.834)	Gençlik Birliği (s.27)	Gençlik Örgütü (s.26)	Gençlik Birliği (s.21)	Gençlik Birliği (s.45)

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

TAŞ, S., (2015). “Bin Dokuz Yüz Seksen Dört’te (1949) “Yenisöylem” Adlı Dil Kullanımının “Yeniden Çeviri” Uygulamalarına Yansımaları / The Reflections Of Language Use Called “Newspeak” In Nineteen Eighty Four (1949) On Retranslation Practices”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/12 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8730>, p. 1103-1118.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

